

Intervju: Tonka Jerak Bajić, dipl. iur.

U ovom Vam broju donosimo intervju s diplomiranom pravnicom Tonkom Jerak Bajić. Tijekom studiranja, Tonka Jerak Bajić je uz svoje redovite fakultetske obveze aktivno sudjevala u radu Udruge Pravnik na funkcijama potpredsjednice Udruge i zamjenice glavnog urednika časopisa Pravnik. U razgovoru nam je odgovorila na pitanja koja si zasigurno postavi svaki student prava; što nakon diplome?

1. Diplomirali ste prije reforme visokog obrazovanja, tj. prije uvođenja bolonjskog sustava. Kako je tada bilo studirati, smatrate li da je „bolonja“ zaista olakšala studij današnjim generacijama?

Da, ja sam upisala studij na Pravnom fakultetu 2003. godine. Koliko se sjećam, „bolonja“ je uvedena dvije godine nakon, 2005. godine. Čak sam bila student-mentor prvoj generaciji „bolonjaca“ jer je fakultet te prve godine organizirao tzv. mentorstvo za bruce. Mislim da nema neke velike razlike između „starog“ i „bolonjskog“ sustava studiranja. Predmeti su manje-više ostali isti, samo su pojedini predmeti promijenili godinu. Primjerice, KPP je bio na drugoj godini, a GPP na trećoj godini, dok su se izborni predmeti polagali na četvrtoj godini, a onda ste imali dvije apsolvantske godine u kojoj ste „čistili“ četvrtu godinu i pisali diplomski rad. Nadam se samo da je „bolonjski“ sustav uspio vratiti studente na fakultet, a pri tome mislim na predavanja i seminare, ne samo ispite. U vrijeme mojeg studiranja nije bilo neuobičajeno da student prvi put vidi profesora tek na ispitu.

2. Ono po čemu je studij prava, nažalost, poznat jest slaba posjećenost predavanja. Studenti često komentiraju kako zbog opsega literature koju trebaju naučiti ne stignu pohađati predavanja te zapravo cijele dane provode u knjižnicama. Kako je Vama izgledao jedan obični studentski dan?

Kod mene nije bilo dana u tjednu, a da nisam bila na fakultetu, bilo da sam išla na seminar, predavanje, slušanje ispita, odrađivanje obveza vezano za demonstratoru, sastanke u Pravniku, pripremanja tribina ili novog broja Pravnika ili samo radi ispijanja kave s kolegama u Kavkazu ili na popularnoj „špici“. U međuvremenu našlo se vremena i za učenje, ali i za studentske tulumе.

Za razliku od mojih kolega, ja sam pohađala većinu predavanja. Ipak priznajem da sam neka predavanja ispustila iz svog tjednog itinerara. Uz sve to, stigla sam u roku polagati ispite. Što se tiče same literature, smatram da nije problem u opsegu literature, koliko u pristupu učenju i organizaciji vremena. Nije poanta učiti napamet, nego učiti s pravničkom logikom i razumijevanjem. Nakon završenog fakulteta, većina stvari se zaboravi, ali u glavi ostanu bitni principi prava i način razmišljanja.

3. Tijekom studija aktivno ste sudjelovali u radu Udruge Pravnika te ste bili zamjenica urednika časopisa Pravnika i potpredsjednica Udruge. Zašto biste studentima preporučili uključivanje u studentske udruge?

Moj staž u Pravniku je dug koliko i moj studiranje jer sam se učlanila odmah na prvoj godini i ostala sve dok me nisu „izbacili“, tj. kada sam diplomirala *ex officio* sam prestala biti i član udruge. Uključivanje u studentske udruge je dodana vrijednost studiranju u užem smislu i studentskom životu općenito. Kroz rad u udruzi studentima je dana mogućnost za razne kreativne ideje koje često ne mogu izraziti kroz kolegije. Također, studenti se kroz studentske udruge više povezuju s fakultetom što uvelike pridonosi uspješnijem ispunjavanju fakultetskih obveza. I na kraju, prijateljstva koja tamo sklopite obično traju za cijeli život.

4. Koji kolegij ili možda neki profesor Vam je u posebnom sjećanju? Koji kolegij Vam je bio najteži?

Bilo je više kolegija koji su mi ostali u lijepom sjećanju. Mogla bih izdvojiti Katedru za povijest hrvatskog prava i države. To je bio prvi ispit na fakultetu na koji sam izašla, koji sam pala i prvi ispit iz kojeg sam dobila peticu. Kad sam nakon pada sljedeći put došla na ispit u šestom mjesecu, prof. Dalibor Čepulo samo me je pitao: „Kolegice, jeste li sada sve naučili?“ Na kraju sam na toj katedri bila demonstrator i diplomirala kod prof. Mirele Krešić na temu „*Nasljedno pravo bračnih drugova prema Općem građanskom zakoniku*“. Na neki način taj je kolegij obilježio početak i završetak mojeg studiranja.

5. Smatrate li da se gospodarska situacija odražava i na pravnu struku, tj. koliko je teško pronaći posao nakon diplome?

Ja sam imala sreće da sam odmah nakon diplome pronašla vježbeništvo u odvjetničkom društvu i do sada sam relativno lako mijenjala poslove. Tome je doprinijela i crtica u životopisu koja se odnosila na rad u udruzi Pravnika jer su to prepoznali moji dosadašnji poslodavci. Uz pomalo lošu gospodarsku situaciju, smatram da je jedan od današnjih problema pravne struke i hiperprodukcija pravnika. Samo u Hrvatskoj odvjetničkoj komori ima više od upisanih 4.000 odvjetnika dok je upisna kvota na Pravnom fakultetu i dalje dosta visoka.

6. Kako izgleda vježbeništvo u odvjetničkom uredu? Jesu li studenti dovoljno pripremljeni tijekom studija za primjenu znanja koja se od njih očekuje nakon što diplomiraju?

Smatram da studenti nisu dovoljno pripremljeni, niti principali to očekuju od njih. Fakultet daje samo temelje i teorijsko znanje, dok se pravničkoj struci učite kroz praksu. Na fakultetu vas ne uče kako pisati tužbe, žalbe, podneske, kako zastupati stranku pred sudom, kako izvršiti uvid u spis... Osobno, nakon što sam počela raditi kao odvjetnički vježbenik, doživjela sam blagi šok jer nisam ni mogla zamisliti da tako izgleda rad u praksi. Moje viđenje odvjetništva do tada je bilo pod utjecajem američkih filmova i serija. Drago mi je vidjeti da su studenti na našem fakultetu prepoznali taj problem te svojim kolegama pružili mogućnost odrađivanja stručne prakse u odvjetničkim uredima kroz projekt „Pravnikove stručne prakse“.

7. Studente sigurno zanima kako izgleda intervju za posao. Možete li nam reći koje su vrline i vještine tražene? Koliko je važno poznavanje stranih jezika?

Intervju za posao ovisi ponajprije o poslodavcu. Pojedini poslodavci prednost daju isključivo akademskom uspjehu pa tako isključivo gledaju prosjek ocjena i dužinu studiranja i na temelju toga odabiru kandidate za uži krug. Drugi pak veću pažnju posvećuju studentskim aktivnostima poput sudjelovanja na *moot courtu*, angažiranosti u studentskim udrugama poput Udruge Pravnika. Treće ne zanima ništa od navedenog, već samo kakav dojam ostavite na intervjuu. Kod zapošljavanja u trgovačkom društvu, međunarodnoj korporaciji ili banci, u pravilu bude nekoliko krugova testiranja. Kod manjih poslodavaca nije isključeno da imate samo jedan intervju. Nadalje, poznavanje stranih jezika je jako važno. *Must have* je poznavanje engleskog jezika, a za pojedine poslodavce i drugog stranog jezika, najčešće njemačkog, francuskog ili talijanskog.

8. Bili ste zaposleni u odvjetničkom uredu, a trenutno radite u pravnoj službi jedne banke. Možete li nam opisati razliku (prednosti i mane) ta dva radna mjesta?

Posao u odvjetništvu je dinamičniji i raznolikiji nego u realnom sektoru. U Hrvatskoj još ne postoji stroga specijalizacija po područjima prava tako da odvjetnički uredi pokrivaju skoro sve grane prava, izuzev pojedinih ureda koji su se specijalizirali primjerice za kazno-pravo. Jedna dio dana ste na sudu ili sastancima, a kada se vratite u ured očekuje vas posao za kompjuterom, pisanje raznih podnesaka, pravnih mišljenja i e-mail korespondencija. Odvjetnički posao vam daje prostora da si organizirate vrijeme kako vama odgovara, ali s druge strane zahtjeva da u njega uložiti i puno više vremena pa nisu neuobičajena prekovremena ostajanja. S druge strane, posao u realnom sektoru je stabilniji i institucionaliziraniji, ali i dalje dinamičan. Prednost rada u realnom sektoru je mogućnost razvijanja na drugim područjima osim prava kao i mogućnost specijalizacije. Radili u odvjetništvu ili u realnom sektoru, jedna stvar vam je zajamčena, a to je da vam nikad neće biti dosadno i u tome je ljepota pravničke struke.

9. Koliko je teško biti žena u pravnoj profesiji? Kako uspijevate uskladiti poslovne i obiteljske obveze?

Biti žena u pravnoj profesiji je i lako i teško. Lako jer je ako volite svoj posao i predani ste mu, tada možete biti jednako uspješni kao vaše muške kolege, ako ne i uspješniji. Teško u pogledu usklađivanja poslovnih i obiteljskih obveza. Kažu da iza svakog uspješnog muškarca stoji žena. Ja kažem da iza svake uspješne žene stoji druga žena – baka servis.

10. I za kraj, imate li neku poruku ili savjet studentima?

Savjetujem kolegama studentima da njeguje prijateljske odnose za vrijeme fakulteta jer će Vas te iste kolege kasnije pratiti kroz profesionalnu karijeru. Također, ne dozvolite si da jedno od najljepših razdoblja života provedete među četiri zida (m)učionice. Ponekad treba ostavite knjigu po strane i odmorite moždane vijuge.

Za kraj poslužila bih se citatom Stevea Jobsa koji svi mi imamo u sebi, ali na žalost tijekom našeg odrastanja izgubimo... *Stay Hungry. Stay Foolish.*